Број 69. У Новом Саду у петак 23. марта 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, оа целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Програм радикалне и програм либералне странке.

Сами програми нису спасли народе, али су још мање спасли народе људи — без програма.

III.

Да видимо програм наше данашње „либералне странке.“

Данашња либерална странка каже, да је њен програм: Велико-бечкеречки програм од године 1869.

Каже... И може да каже не само то, него и друго што-шта, јер се у току времена много што-шта поборавило. Али — ево како стоји с тим у истини:

Године 1882. у јесен, поболео се др. Светозар Милетић по други пут и њега за навек нестаде са поља политичког рада. Изгледало је, као да су неки само чекали на то ..

За 12. март 1884. године, позвао беше др. Ника Максимовић члан српске народне слободоумне (либералне) странке конференцију српских првака у Будимпешту. Он је позвао српске прваке без разлике странака, да сложно реше: „Шта ваља чинити у данашњим приликама нашим.“

Дакле не зове странку, не пита више за програм, већ тражи слогу Слога је лепа ствар. Али чим зове у ту слогу и назадне људе, могло се знати, да хоће да попушта. Кад год улазе у споразум и слогу напреднији људи са назаднима, увек то бива на штету слободнијег начела. То доказује политичка историја свију народа. то је тако бивало и код нас.

На будимпештанској конференцији би напуштен бечкеречки програм, а донесен назадни и неслободоумни програм, који је 1. априла те, 1884. године примљен у Кикинди и који је познат под именом кикиндски програм. Тај су програм примили сви назадњаци, а примили су га и многи дотадањи чланови народне слободоумне странке.

Положај 1884. године био је укратко овај: Милетића је и опет нестало из средине народа, а ту су прилику употребили некоји угледни људи странке, да ускоче у назадњаштво и да повуку целу странку за собом

Пита се: шта раде у такој прилици они „великани“ странке, који су остали верни начелу? Они су требали повести одлучну, дивовску борбу са пуно самопрегоревања. Њихов програм западе у невољу а у добру је лако добар бити, на муци се познају јунаци.

Али јао! И не питајте где су била онда та господа да бране начело. У оном тренутку, кад је лађа пропадала они који су требали да остану на корману или да приме капетанство у одсуству Милетићевом, они дакле, који су требали, били позвани и морали да буду први, задовољише се са последњом улогом, са улогом пацова, који напуштају лађу, која пропада.

И др. Илија Вучетић био је на будимпештанској конференцији. Он је у оно доба издао и напустио бечкеречки програм, а усвојио у начелу назадни програм дра Нике Максимовића. И само због тога, што на крају не хтедоше примити неки његов сићушан предлог, он се расрди и оде кући. Своје „политичко уверење“ штампао је др. И. Вучетић онда у мађарском листу „Еђетертешу“ од 27. марта 1884. год. То његово политичко уверење гласи:

„У данашњем броју „Еђетертеша“ јављено је, да сам ја на земаљском збору српских бирача заузео на супрот јавноме мњену резервисан положај, и да држање моје не беше ништа друго, него прикривена апстиненција, фактични пасивитет. Ова вест не одговара истини, јер ја не само да на збору нисам заузео резервисан положај, и да нисам говорио за пасивитет или апстиненцију, **него сам баш напротив делотворно учествовао у стварању донесених одлука,** *и усвојивши опште, од изасланог одбора поднесени нацрт програма поднео сам у поверљивој конференцији ради тачнијег разјашњења у њему садржаних начела више исправака, који су већим делом једногласно усвојени, и који сачињавају бити саставни део установљених одлука (кикиндског програма).* Из овог се дакле види, да ја на том збору нисам био нека изнимка, јер **одлуке на том збору донесене, садрже у себи моје политичко уверење.** *Др. Илија Вучетић.*“

Дакле је др. Илија Вучетић држао за нужно, да чак и пред Мађарима изјави, како баш назадни програм будимпештанске конференције садржи његово политичко уверење. Па не само то, него се та „узданица народне слободоумне странке“ хвали, како је он делотворно учествовао при донашању будимпештанског програма, и да је он поднео више исправака који су саставни део програма, онога програма, који начелно стоји у опреци са бечкеречким програмом, програмом народне слободоумне странке. Ето чиме се у најодлучније доба хвалио тај чувени првак нар. слободоумне странке!

А др. Полит?! Да ли је он бар повео борбу против оног назадног твора, који садржи Вучетићево „политичко уверење“; да ли је бар оно кренуо да сакупи око себе народно-слободоумну војску и не дадне јој, да оде у понор?

Др. Полит онда, кад је требао да напише прокламацију на народ, која би почињала са речима: „Mein liebes Volk“ написа писмо уреднику „Пестер Лојда“, које почиње са речима: Mein lieber Falk. У тој посланици Максу Фалку вели др. Полит у почетку од речи до речи ово: „Могло ти је пасти у очи да у најновијим изјавама Срба нисам ни у ком правцу учествовао. Разлог је томе, што са својим мњењем не хтедох утицати на изјаве својих сународника. Ако би се пак у најновијим изјавама очитовала права струја у народу српском, ја бих тада био последњи, који би се против ње борио...“

Шта значи то? То значи, да др. Полит у најстрашнијем часу напушта војску и оставља је саму. Но најгрђе је, што је др Полит изјавио М. Фалку и то, да би он био последњи који би се борио против нове струје, кад би та струја победила Дакле народ ако хоће и стрмоглав, др. Полит се неће борити против тога. Тако је чврсто у њему — његово слободоумно начело.

Шта више, у изјави својим бирачима (штампаној у 31. броју „Српског Кола“ од 1884. године) каже ово: „Међутим пошто се вели, да је са кикиндским програмом нека нова струја у Срба настала, то ја мојим поштованим бирачима морам оставити одрешене руке...“ Дабогме: „Свак нек иде куд је њему драго!“ — тако соколи генерал своју војску у очи одсудне битке. А он сам о себи вели у тој изјави бирачима: „Ако је било славе доста је; ако је било труда, доста је.“*)

*) Види: „Из прошлости наших вођа“ од Ј. Томића у Н. Саду 1889. год.

ПОДЛИСТАК.

21. МАРТА 1861.

БЛАГОВЕШТЕНСКИ САБОР.

Данас се навирило четрдесет година, како се састао био српски народни сабор — у патријаршији српској, у Сремских Карловцих; по данима, у које је рад свој радио, прозван је: Благовештенски Сабор.

То је, дојако, био последњи политички сабор наш. Не беше на том збору и договору народном свеколико Српство ових крајева, па ни јуначки Граничари — него само посланици народни, истом »са'рањене Војводине Српске!«

Тај сабор сазван беше по привилегијама српским — по томе историјском пра́ву нам. На основу том и радњу своју саборску радио је и урадио.

Народ српски, овдашњи — устима својих посланика оста непомичан код тога, свога, заједменога пра́ва му: не одрече га се ни тад, ни потад. И похваљен би за то од свега света правичнога. Мудри Деак рече, по случају, у те дни (8. априла 1861.), у земаљском сабору угарском, ове знамените речи: »Што сила и власт отме, може време и згодна прилика народу повратити. Али, чега се народ сам одрече, бо јећи се патње и страдања то је мучно, икад повратити!«

Ни смо ради, на данашњи дан, упуштати се у разглагоља о томе, на широко и на дуго, него цигло споменути поштованим читаоцима: да је данас од оно доба, ето, четресьт година дана; подсетити народ на тај знаменити дан српски, народни — у историји му, непостидној ни у ових крајевих

Отворити пак књигу своју историју и прочитати, кад који знаменити дан, и разборита дела својих старих — достојно је хвале и похвале свести народа, који тако ради. Тако чине, и тим се поносе просвећени народи, велики и мали; а пак на голему част је то и нами.

Срби имају у ових крајевих, хвала Богу, и бризи књижевној, и уметничкој — тај свој Благовештенски Сабор »и на речи и на слици«.*) И једно и друго, од године 1861.

Читав нараштај прирасте од оно доба, па ће оне знамените дане Благовештенске тек из књиге моћи разабрати; и, мал-пе, читаво поколење оно, на том сабору, изумре дојако; једва њих десет, дванаест још је живих — све друге, данас можеш тек по слици, по имену и помену, изрећати!

*) Види о томе дело Јована Ђорђевића: Радња Благовештенског Сабора народа српског у Сремским Карловцима 1861. и т. д. И литографисану, велику слику тога сабора — издање Ст. Вулпе.

За овај мах, данашњи, четресьт-годишњи дан светлога спомена ради и захвалнога сећања — прештампасмо, ево, извод знамените беседе, златоусте, патријарха Јосифа Рајачића, председника оносаборскога, којом је дне 21. марта 1861. отворио тај знаменити, политички сабор српски:

Славни Саборе!

... Ви добро знате, како се радује остарјели Отац, који је близу гроба, кад види децу своју око себе; али и то знате, да му и на жао мора пасти јако, кад види, да му нема на броју свију његови синова, које би желио видети.

Така радост обузима мене у овом часу, што сам доживио, да могу видети нас скупљене на овом Народном Сабору; али и жалост тешка стеже ми уједно срце моје, што не видим међу нама заступника народних ни из они крајева, који нису спадали у област Војводине, ни из витешке и јуначке наше Крајине; а знам и увјерен сам, да и изванвојводска и граничарска браћа наша мислима и чувствама, имањем и животом својим служе, као и ми, и више, него ми, Цару, Народу и Отаџбини.

Тешко ми пада, што нема приступа и гласа цео Народ у Сабору овом; јер Привилегије народне, којима се јемствује Народу нашем

Тешко би било нашем народу, да у оно време војници народне слободоумне странке, не беху бољи од многих својих вођа и генерала. И тешко би било бечкеречком програму, да му у оно најцрње доба не прискочи у помоћ радикална омладина... Али је на срећу и последњи бирач из Каћа и Уљме имао више свести од оних, који су се вазда хвалили, а и данас се хвале, да су се борили с Милетићем раме уз раме.

За мало и кикиндски програм би сатрвен... За мало, отприлике после годину дана, др. Вучетић уђе у борбу као члан народне слободоумне странке. Кад се показало, да је нотабилитетска струја насела, др. Вучетић се те струје исто тако одрекао, као што се у опасном часу одрекао и народне слободоумне странке, и кад је изјавио, да будимпештански програм садржи у себи његово политичко уверење.

После даљих две година, пред нове изборе за угарски сабор, дошуњао се као активан члан и вођа народне слободоумне странке и др. Полит

Тако је било године 1884. А шта се догодило 1887. године? Реч је била о допунама бечкеречког програма. Радикална омладина је тражила, да се тај програм допуни. И да се не тражи само од државе осигурање наше народности и равноправност, но да се бринемо што јаче о хлебу народном и његовом душевном развитку у српском духу. Но надопуну бечкеречког програма тражио је и „Браник“. Та већ и у првом, програмном броју своме, говорио је „о празнини у бечкеречком програму, које треба попунити“. То су тражили и сви, који се искупише око њега, само док дође конференција.

Па — затресоше се брда и — роди се миш. Ни разговора, да су господа испунила задану реч; ни разговора о томе, да су били у стању да надопуне бечкеречки програм.

Него? — На највеће изненађење, почеше говорити о томе, да о промени бечкеречког програма не треба да буде ни речи на конференцији. А зашто? Зато што нас програми, бајаги, не могу спасти Није време промени програма, те зато остају у начелу при бечкеречком програму. Разумите добро: у начелу, у главноме А што се тиче појединости, слободно је свакоме мислити како воле.

Наши великани хтедоше дакле програм, с којим се у многоме не слажу, а не хтедоше програм с којим се у свему слажу. То значи: хтели су одрешене руке, хтели су програм који их не везује.

Народ је у огромној већини устао против тога. Он није хтео да се скупља око личности, најмање око оних личности, које га у најтежем његовом часу изневерише, већ је тражио, да се искупи око програма и то тачна програма.

Догађаји су познати Кад сентомашки велики збор не хтеде да изабере др. Полита за председника, видеше колико је сати, те својом виком осујетише саветовање. После су звали „збор народне слободоумне странке“, али су на том збору имали приступа само они, који држаху, да није време програмима, него — вођама, па куд они оком, туд народ скоком.

Данас су господа без програма. Бечкеречки програм су прогласили у нечем као празан, у нечем као преживео. Напослетку изјавише, да тај програм ипак неће мењати, јер није време. Тим су изискали од својих кратковидих присталица био лист хартије, где могу писати, у појединим питањима, шта хоће.

Сложише се у томе, да програм није главно, него они. Шта ће им тачан програм, па да их може сваки контролисати и тражити од њих рачуна? Они ће већ тумачити кад буде време, које су то преживелости, а које су то празнине у бечкеречком програму. А донде, нека се народ окупи око њих, па ће бити и сретан и берићетан. Ко неће тако, тај неће реда, него — анархију, то је непријатељ народа.

Ето вам програм данашње либералне странке Бечкеречки програм није, јер тај програм изневерише њихове вође 1884. г. а странка те вође трпи. Бечкеречки програм није, јер су о њему изјавили у свом листу, да има празнине и преживелости. Њихов је програм: Хајде ти народе за нама, јер смо ми ишли раме уз раме с Милетићем. Јест, док је Милетић могао бити на мегдану. Ал чим га нестаде, онда су увек издали тај програм као Јуда — Христа.

(У јучерашњем чланку на више места стоји 1897. год., а треба да стоји 1887. год. Пр. ур. „Заставе“)

Политички преглед.

Русија и Француска. Руски цар одликовао је француског министра финансије великим крстом ордена св. Ане. Руски министар финансија Вите саопштио је то одликовање свом француском колеги овим речима: Како је Његово Величанство цар одликовао Вас великим крстом св. Ане, то сам сретан, Вами драги пријатељу, да Вам овом приликом изјавим своју најтоплију и најсрдачнију честитку и своје према нами високопоштовање.

Рат између Кине и удружених сила. Из Паотингфа јављају, како је и Ли-Хунг-Чанг потврдио, да је кинеска влада потписала манџурски уговор.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглезима иде на бојном пољу опет врло зло. Бури на све стране руше железнице и заплењују пуне возове, те су Енглези морали обуставити цео железнички саобраћај према северу. У Капу заостале бурске чете такођер почињу Енглезима врло невгодне бивати. — Из Преторије је стигла у Лондон вест, да су многе омање чете бурске искрсле већ и у непосредној околици Преторије, ту отимају марву а нападају и саме железнице. У Преторији су због те дрскости Бура прилично забринути. — Но Енглезе је сустигла и друга велика невоља. Све државе Аустралије, па и сам Нови Селанд неће да своје војнике и своје официре оставе у јужној Африци и најодлучније су затражили, да се њихови људи пошљу кући натраг у Аустралију. Они веле, Аустралија је доста пријатељства учинила Енглеској, Аустралија је сирота, и њој су врло потребне њене најбоље снаге, које су од толиког времена у јужној Африци. А Енглеска се надала да ће јој Аустралија послати још војника у јужну Африку. Овај поступак Аустралије љуто је разочарао енглеске дипломате — У енглеском сабору рекао је енглески ратни министар Бродрик, како ће енглеска влада пружити бурским вођама сваку могућност, ако би хтели да преговарају о миру. — Између главног заповедника енглеске војске у јужној Африци Киченера и енглеског колонијалног министра Чемберлена, дошло је до оштра сукоба. Киченер је почео преговоре с Бурима за то, да би добио времена, како би му стигла очекивана појачања и рана. Чемберлен је устао одлучно против Киченера и његово попуштање према Бурима назвао опасним и непромишљеним држањем, које се не може трпети. Енглеско министарство дало је за право Чемберлену те је сва прилика, да ће Киченер одступити или бити опозван.

Захвалан коњ.

Деда Јова прича под сувачом:

... Горела некад шума. Људи се спасавају испред пламена, па богме и животиње. Таман пастир хоће да пређе преко потока, запишта змија крај ногу његових: — Спаси ме! Пренеси ме преко воде; богато ћу те наградити. Ја сам змијски краљ. И кад пастир учини змији по вољи, она одржа реч те му даде немушти језик, а то је дар, да разуме разговор животиња. Само чим спомене коме год о том, неће више бити у стању да разуме шта говоре животиње између себе...

— Па то си нам читао деда Јово још пре две године из народних приповедака, рече неко.

— Само кад се сећате, јер ја хоћу да вам приповедам о другом. — И он поче: Кад су пре били они први топли, пролетњи дани, био ја у Карловцима. Вратим се колима кући, па кад бих према двору, паде ми на руку комарац. Већ хтедох да га ударим, ал видим где је згњечен а поломљена му и крила, те се уздржах. Узех га и метнем на лотре...

Баш сам стигао према цркви Текијама, а мени запишта нешто у ушима. Кад тамо, то

држање народни Сабора, и осигуравају се права народна, нису само наше, него су обште имање, обште добро и благо, општа светиња и општи аманет свију Србаља.

И кад се поведе, као што се овдје мора повести, рјеч о том општем аманету, у тој речи Народа зато, што је свештеник, или племић, или грађанин, или граничар, или што живи у овом, или оном крају Монархије; него сваки, који учествује, учествује зато, што је Србин и члан онога Народа, коме су повластице дане и дароване.

Морамо признати, да је то положеније наше према данашњим озбиљним околностима из многог вида и призрјенија тешко, а одговорност наша према народу и будућности његовој свакојако јошт тежа и већа; но ако ми не попустимо од оних права, за која Народ војује и крв своју пролива од сто седамдесет већ година, и ако ми у том постојанству нашем останемо на оном путу и на оном пољу, на ком ће нас срјетати општа и укупра воља цјелог Народа: онда се немамо бојати ни тешког положенија нашег према околностима, ни теже одговорности наше према Народу.

Тај пут и то поље биле су за Народ Српски увјек и свагда до сада народне Привилегије, које је сматрао увјек, и које сматра и данас Народ наш за таке државоправне уговоре што вежу и једну и другу страну на једнако.

Тог пута и поља држао се 1790. године народни Сабор Темишварски, који је претресао предмете и из политическог народног живота.

Тог пута и поља држала се 1848. године народна Скупштина Карловачка, која се трудила с већим и трајућим одушевлењем својим оживотворити умртвљено слово Привилегија својих, и дати живот начелу народном, начелу вјечном и светом!

Тог пута и поља држао сам се и ја, који сам морао, по положенију моме стати мјесто Народа више пута за правду, коју Народ иште и тражи, и за дух народних повластица, који је оживио у народним мајским закљученијама, подкрјепљавао, и утврђивао душевне и тјелесне силе моје, да не клонем на том путу и не поколебам се у постојанству моме.

Времена су данашња озбиљна, пуна опасности и неизвјестности за најближу будућност народа и њиових исторических права.

У тој озбиљности, опасности и неизвјестности времена не остаје нам друго, него не губити из очију у жељама нашима основа, правца и граница, које су нам означене у повластицама Царским, и које су имали пред очима и досадашњи Сабори народни, кад год су изрицали жеље народне, а на том основу и правцу, и међу тим границама држати се у том великом и велеважном послу нашем постојано правде и љубави; јер ма како да су озбиљна времена, ма како да су опасне околности, и ма како да су замршена отношенија међу народима: ономе, који је на путу правде и љубави, остаје увјек та надежда, да ће се покорити на посљедку духу правде, времена и околности, и поклонити се духу љубави свако кољено, коме је стало до мира и мирнога напредовања у животу своме.

У тој надежди, желим да Вам преблаги Бог пошље благослов свој небесни, који ће Вас подпомоћи, да мудро и сретно започнете, продужите и завршите договарања и совјетовања Ваша, у којима је заложена судба, чест и слава цјелога Народа Српског.

Напосљедак, Славна Српска, изабрана моја Господо! јошт једно имам, да вам проговорим. Ја се заклињем свевишњим Богом Отцем, и распетим његовим јединородним Сином Исус Христом и пресветим животворећим Духом, да у овом нашем садашњем и сваком народњем и Црковном послу нити сам радио, нити радим, нити ћу радити из икакве моје користи; да нисам ни подговорен, ни подмићен, нити да имам икаквога другога интереса пред очима, него интересе мога милога Народа и свете моје Цркве. Ја заклињем и вас овим истим светињама, заклињем Вас проливеном крви ваших Праотаца, Отаца и Браће, заклињем Вас вашим Потомством, да не мислите, нити радите ишта по чијем напуту, по каквом приватном

је био комарац. Стао ми на раме, па говори тако, да сам га могао разумети:

— Ти си био милостив самном, па сам те, наградио, јер сам ја краљ свију комараца... Дао сам ти немушти језик, те сад можеш разумети све што говоре животиње... Ал чим прозбориш ма коме о том, што разговарају животиње, изгубићеш тај дар...

Мени се допаде, што могу да разумем зујање комараца, па га питам: А ко те је пригњечио и поломио ти крила?

Ех, каже он, мани ме. Ја морам први да изађем из јајета, те да окушам топлоту сунца. Ветар ме донесе из рита у Карловце, а ја улетим кроз отворен прозор и паднем на чело патријарху Георгију. Дуго је седео непомично, а распознао сам, да је сав »отрован«. Да сам се напио само мало крви његове, тамо би ми био крај... Одједаред се он трже из дубоких мисли; удари се руком по челу и узвикну: — Све је бадава, нема ми помоћи. Ух шта урадих! — Сад он нек се удара руком по челу колико му је воља, ал мене да је бар мануо на миру. Него ме окрзну малим прстом и умал ми не поломи сва ребра... Још сам имао толико снаге да излетим из собе и паднем на твоју руку. Кад си ти замануо, ја сам већ правио тестаменат.. Но ти ми остави живот и хвала ти...

Одлете од мене комарац, а ја све једнако мислим о том... Кад стигох у Нови Сад, заустави мало кола пред српску задругу за помагање и штедњу да уплатим на књижицу. А у тој истој кући станује и епископ бачки и др. Илија Вучетић. Кад сам изашао из задруге, видим ја патријархове каруце стоје пред владичиним станом, а у њима упрегнута његова два зеленка.

И видим где дешњак зеленко подиже главу, према стану Илије Вучетића који је стајао на прозору и трипут му се поклони. А коњ што је упрегнут с леве стране пита дешњака: Што се ти море толико клањаш? — А дешњак каже: — Како му се море не бих клањао?! Та да он због оних проневера није толико извлачио нашег господара патријарха из блата, колко би нас двоје онда тек морали да вучемо?! И опет диже главу и поклони се поново дру Илији Вучетићу.

А ја, каже деда Јова, морам вам ово преповедати, ма знао, да ћу и три пут, а не једаред, изгубити немушти језик.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. априлом 1901. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт а излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Застави не“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се преплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 13. марта 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Црквена скупштина. Према одлуци црквеног одбора биће редовна пролећна скупштина новосадске српске православне црквено-школске опћине Трећи дан Ускрса, 3. (16.) априла о. г. На дневну реду су: Завршни опћински рачуни и извештај црквеног одбора о раду му и материјалну положају опћине у години 1900. Осим тога биће више одборских и евентуалних предлога. А извршени ће бити и избори $^1/_2$ црквених одборника и 3 скупштинара.

Учитељски збор школског среза сомборског одржаће се у Б. Кули 5. (18.) априла т. г. са овим дневним редом: 1. Призивање св. духа. — 2. Оверовљење чланова. — 3. Отварање збора. — 4. Извештај одборски о свом раду и предлози о приспелим уџбеницима на оцену. — 5. Практичан рад из српског језика у IV. разреду учитеља Жарка Вукадиновића. — Расправа Зорке Кришанове. – 7. Предавање из пчеларства Душана Шикопарије. — 8. Предавање из виноградарства Павла Коњовића. — 9. Предавање из економије Бошка Поштића. — 10. Оцењивање приспелих уџбеника: 2 Буквара и 2 Рачунице. — 11. Критика. — 12. Евентуални предлози. -- 13. Одређење места идућем састанку и одређење расправљача и предавача. — 14. Обнова целог часништва. — 15. Оверовљење записника. — 16. Затварање збора. — Дан пре збора одржаће се годишњи одбор у српској школи, где ће и збор бити. — Банкет ће бити и сваки члан нека се картом напред јави учитељу г. Петру Окановићу у Б. Кули. Железница има везе с Кулом, само јутарњи рани воз.

Земљотреси. Из више места јављају нам о земљотресу. Тако нам из Митровице пишу: Данас 20. фебруара (2. марта) у 5 сати и 50 минута осетио се јак земљотрес у Митровици. Све куће су се потресле, висећи предмети дрмаше се дуже времена. Осетила се је нека подземна хука. Изгледа као да је ишао од запада према истоку. — Из Стари Бановаца нам пишу: Јуче, уторак око $^3/_4$ на 6 после подне осетио се је код нас земљотрес, који траја 2—3 секунда, и на миру је прешао. — Из Вуковара пишу: Овде смо у уторак осетили лак земљотрес. Време је било ведро и топло. — Из Бапоштра нам пишу: Овде је у уторак у 6 сати после подне био доста јак земљотрес који је трајао од 5—10 секунада. Прозори и врата су звекетали. Земљотрес је био много јачи него пре неколико година, кад је био лицем на велику суботу. — Из Крчедина нам пишу: 20. о. м. у 5 сати 55 минута после подне зачу се прво нека необична тутњава, а за тим се осетио потрес земље, који је трајао 3 секунда. Потрес је био доиста јак и да је мало дуже потрајао, био би и опасан. Некоје су куће ипак оштећене. — Из Вел. Кикинде нам пишу: 20. о. м. у 5 сати 55 мин. осетио се овде јак земљотрес, нарочито 3. и 4. потрес беху врло јаки, јер се зграде из темеља пољуљане. У некојим кућама попадало је са зида посуђе. Штете друге није било. — Пишу нам из Деске: 20. о. м. у 6 сати у вече био је овде доста јаки земљотрес у правцу од запада на исток, а трајао је неколико секунада.

Читуља. Пишу нам из Ст. Футога: У прошлу недељу 19. марта (1. априла) преминула је овде код своје породице Јелисавета уд. Марковић рођ. Поповић, добра и племенита душа, а честита и одушевљена Српкиња. Врлу покојницу красиле су све врлине хришћанске. У пређашња времена, где је само могла, утрла је многу сузу. — Покојница је рођена у Новом Саду и била је кћи покојног Гавре Поповића-Котура, поборника српске народне ствари, који је уз покојног Милетића чврсто стајао и у свима народним стварима удела имао. — У његовој гостољубивој кући, стицала се тада, сва српска новосадска интелигенција. Ту је одржана конференција ради првог избора Милетићева за градоначелника новосадског, и шта је ту решавано, утицало је поспешно на сам избор, при којим је неуморно радио. — У оно доба, као имућан и угледан грађанин новосадски, био је члан оне значајне депутације новосадских грађана од 1848. год. која је ишла на дјету у Пожун и коју је сам Кошут примио. — Врлине очеве прешле су на кћер, и покојница као скромна душа и врла Српкиња, одушевљавала се за све што је наше, што је српско. — Мир пепелу њеном и вечан јој спомен!

Хтео силом да је богат. Новосадска полиција ухапсила је ономад Андрију Фаркаша, машинисту у штампарији Е. Фукса и друга. Ово је учињено на захтев државног одветништва. Полиција већ годину дана мотри на Фаркаша и чим је ономад ухапшен, одмах је све признао. Ствар је била у овоме: Фаркашу су била упала у очи два човека, који су често долазили у штампарију и тамо преговарали са једним бившим слагачем. И ова два човека на Фаркашево наваљивање признадоше му, да хоће да праве лажан новац, и само им је потребан још један каменорезац. Фаркаш се онда примио на нађе каменорезца. Више пута је писао у Будимпешту, а нарочито се ставио био у преписку са једним младим каменорезцем, који је међутим свако Фаркашево писмо редовно предао полицији. Фаркаш је био и у Будимпешти, а каменорезац је привидно и пристао био, да с њиме дође у Нови Сад, али је касније нашао изговора, да не може. Машина је већ спремна и сакривена је на једној румској пустари. Фаркаш је пре него што су га затворили, поцепао сва писма, која су га теретила.

Путовање Мак Кинлеа. Председник удружених америчких држава Мак Кинлеи кренуће се ускора на подужи пут. Пропутоваће све веће градове своје отаџбине, а пратиће га министарство и многи велики званичници. Два засебна воза удешена су најраскошније за овај пут. На томе своме путу отвориће 1. маја и буфаловску панамеричку жељезницу. И ако ће тога дана бити неколико хиљада миља удаљен од саме изложбе, он ће у 8 сати ујутру притиснути у своји жељезнички коли једно електрично дугме, нашто ће се одмах отворити све капије изложбе поред дивне музике. На шта све још неће доћи Американци.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 22. марта.

Београд. Званични лист саопштава наименовање новог министарства: др. Миша Вујић министар председник и мин. спољних послова; Пера Велимировић министар грађевина; Драгутин Стаменковић мин. правде. На свима другим положајима остали су досадањи министри. Нови кабинет састоји се из четир радикала, два неутралца и два напредњака. Велимировић је пети пут сад министар грађевина. Досадањи министар-председник Јовановић ступа у државни савет. Досадањи министар грађевина пуковник Јовановић стављен је на расположење.

Лондон. Ратно звање објавило је да је до краја овога месеца сазвало шест милицних батаљона.

Беч. После свечане службе било је прање ногу дванајсторици стараца.

интересу, него само по правој и истинитој потреби и користи нашег Народа и свете Цркве Али укупно и проклињем — да му се затре име и сјеме — мене и сваког онога кои би се усудио и мислити ишто или по чијем напуту, или из свога сопственога интереса у овом да нашњем дјелу народном Амин!«

* * *

Изнесмо, ево, на прочитање извод значајне беседе, златоусте, патријарха Јосифа Рајачића: колико да зановимо спомен тога знаменитога сабора политичкога — толико, и нарочито за то, да се види, како се изменише прилике наше народне до данас, и каква је разлика између народног-црквеног нам поглавице тадашњега, и потоњих, и данашњега.

Благовештенски Сабор имаде дванаест седница. И на тих дванаест састанака докона знамениту радњу своју саборску — благовештенску: да воскрсне избор војводе српскога, и удари темељ прави војводини српској; и да грб војводине српске буде: »бели крст на пољу црквеном са четири плаветна оцила«; и застава српска црвено-плаво-бела, у војводини, свуд поред царске и »у пределима бачким и банатским«, војвођанским, поред ргарске заставе при званичним свечаностима обвезателно да се употребљава«; и патрон војводини српској јесте свети Сава!«...

И тад се измирише Срби са Мађари; величаја, величанствена беше то појава. Јуначки Срби пружише руку јуначкоме санароду мађарскоме: витешки се, с достојанством спријатељише, као што се, исто тако витешки, оно, пре дванаест година на бојним пољима бише и крвише.

Дванаест посланика Срба, виђенији од виђенијега — уђоше у земаљски сабор угарски, са Светозарем Милетићем, на челу им. Раширених руку дочекаше их: Коломан Тиса, и мудри Деак, и гроф Андраши, и барон Етвеш, и други, и други.

Ал, Мађари дочекаше и прилику, год. 1866. Заборавише Србе, и пријатељство им искрено; и радише само на слободи народа свога мађарског.

А радња благовештенскога сабора нашега? Положише је тамо у ковчег — у патријаршији Српској, у Сијону, крај привилегија српских: на починак до других, бољих Благовести, до свога, бољега времена и прилике згодне...

Јер Деак рече: »Што сила и власт отме, може време и згодна прилика народу повратити...«

* * *

Старац Бранко Бранчић.

Трговина.

НОВИ САД, 22. марта 1901. год. Пшеница прва каквоће фор. 7·——20 н. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·80—90 н Наполица ф. 6·—— н. Јечам нови ф. 6·30—50 н Зоб фор. 5·50—6·— нов. Кукуруз у зрну нови фор 4·80—5.10 н. нови у клипови ф. —·——.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела димљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе
„ средњи . .	30—31 нов.	мере
„ лаки . . .	27—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	25—28 нов.	по клгр.
Јагњци	5—10 фор	по пару.
Овци .	——— фор.	по пару.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

21. марта (2. априла) 1901.

Пијаца је мртва била. Цена је пала.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 50 пот. до 7 кр. 75 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 50 пот. до 7 кр. 95 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 86 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 60 пот. до 8 кр. 05 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 70 п. до 7 кр. 90 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 40 п. до 7 кр. 65 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 35 п. до 6 кр. 65 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 45 п. до 6 кр. 75 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 40 п. до 5 кр. 50 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 5 кр. 30 пот. до 3 кр 40 пот.

Проја, од 5 кр. 10 п. до 5 кр. 30 п.

Маст, 58 кгр. 54 кр. — п. до 54 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 45 кр. — п. до 45 к. 50 п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 18 кр. 50 п. до 19 кр. — п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 25 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 34 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 08 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	117 кр. 40 п
Угарска крунска рента	91 кр. 50 п.
Аустријска златна рента	117 кр. 85 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 50 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 25 п.

ВЕЋ ЈЕ ИЗИШЛА ИЗ ШТАМПЕ КЊИГА

СРЕТАН БИРТАШ.

Особито врло добра и до данас најпрактичнија и најбоља књига за бирташе, крчмаре и оне који се баве точењем пића. По свестраном испитивању фабрика где се ракија прави дошао сам до резултата како се прави јевтина, добра, кусна и нешкодљива ракија и то без казана. И 5 литри може се правити. По данашњем закону може свако правити, такође и поједине газде за своју потребу.

Моја књига учи, како се прави црно пиво, шљивовица, комовица, кукурузара, вишњача, од кајсија, јабука, рум, ликер, коњак, ростопчин, сирће и још 75 врсти. Како се поправљају кисела, судовна, преврнута, теглећа, и без боје вина. О коштању вина и познавању у ком има воде. Цео министарски законик у погледу точења и крчмарења, — пецива ракије са казном, потрошарином меса, пића и т. д. Министарски законик у погледу полицајнога надзора. Књига стаје 6 круна. Књига се може добити на сваком језику. Све шпеције могу се добити у мојој трговини.

Са штовањем

Радован Поповић,

спецерајска трговина код „Лабуда“ у сопственој кући

60 13—20 НОВИ САД, БАЧКА.

ОГЛАСИ.

ПРОМЕНА ИМАЊА.

ДВЕ КУЋЕ

У БЕОГРАДУ,

једна до друге, од којих свака за се, по одбитку државних и општинских дажбина и трошкова око одржавања, **доноси годишње 1200 круна прихода,** нуде се укупно или одвојено **у промену за имање у српским крајевима Аустро-Угарске,** које приближно доноси исти приход. Евентуална диференција даје се као зајам, односно прима се као дуг на дуже или краће време. — На кућама је интабулисан дуг Управи Фондова у 4.500 динара, који се отплаћује путем амортизације у погодишњим ратама по 200 динара. — Понуде ваља упућивати администрацији „Заставе“ у Нови Сад. 153 1—4

САЛАШ

са 80 катастралних јутара

комасиране врло добре земље, која се тек од неколико година узорала, а пре тога је на истом месту пашњак (јарош) био, продајем из слободне руке уз врло повољне следеће услове. На исту земљу одобрен ми је зајам од једне хипотекарне банке 20.000 круна, које ћу онда подићи кад од купца капару примим, који би дуг купац на себе примио, за тим би се ја на другом месту осигурао са 20.000 круна, тако да ми купац готишње од те своте 2000 круна са каматом заједно отплаћује. Остатак уговорене своте имао би купац одмах при склапању уговора, односно преписа, у готовом положити.

Ова земља налази се у **Бешки (Срему)** поред жељезничке станице и Дунава са врло лепим положајем, а са свима потребним зградама, које се у добром стању налазе.

У близини мога салаша имам $3^1/_2$ јутра пашњака, које општина односно газде заједнички уживају. Даље све пољопривредне ствари, за тим коње, волове, краве и т. д. продајем.

Упитати код власника

Владе Македонића,

3—3 141 Казанџијска улица бр. 25. на житној пијаци. Нови Сад.

СРБИН ПУТНИК, који има већ заступство, а рад би био примити уз велику провизију један **лукративан артикл,** нека се јави администрацији овог листа под шифром: **„Helios“.** 98 8 8

ВАЖНО.

Овим учтиво стављам до повољног знања, да се мој

ЕШВЕГЕР-САПУН

ДОБИТИ МОЖЕ

У НОВОМЕ САДУ

САМО КОД ОВИХ ТРГОВАЦА И ТО:

Емериха Дицгена Синова
Н. Димовића
Фридриха Хеса мл. (солара)
Соломона Месера
Стојановића и Радовановића
Браће Мирилова.

Са обзиром, да се са друге стране по јефтиној цени нуди, слободан сам напоменути, да се сапун може по сваку цену израдити, али јефтина цена још не јамчи, да се отуда доиста јефтино и добро купило.

Ја производим свој ЕШВЕГЕР-САПУН још увек, као и пре, само у јединој изврсној каквоћи.

129 3—3 **ГЕОРГ ШИХТ**

У АУСИГУ — на Елби.

КУЋА

у кисачком сокаку бр. 42 продаје се из слободне руке. Упитати у кући. 133 3—3

* КО ТРЕБА *

ЖАЛУЗИЈЕ, ТКАНЕ,

ДРВЕНЕ И ПЛЕТЕНЕ РОЛЕТЕ

ГВОЗДЕНЕ И ДРВЕНЕ ДУЋАНСКЕ КАПКЕ

нека се обрати директно на

ПРВУ ХРВАТСКУ ТВОРНИЦУ

ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА ДРВЕНИХ

и ЖЕЉЕЗНИХ КАПАЦА и КАРТОНАЖА

Г. СКРБИЋ

ЗАГРЕБ

МЕДУЛИЋЕВА УЛИЦА 16.

Ваља се чувати путника, који новац у напред траже.

Ценици бадава и франко.

5—12 4

ПРОДАЈА КУЋА.

Куће под старим бројем 1796. и 1797. на рогљу главне и ћурчинске улице преко од саборне цркве и владичанске резиденције у Новом Саду продају се одма из слободне руке. Извешћа даје куће старатељ, **баштенска улица бр. 6**

131 3 3

СТАРИЈИ ПОМОЋНИК

изврстан у бранжи **кратке робе** може одма добити место код

Коломана Вајса

154 2—3 у Вршцу

Да ли сте на путу

за Америку?

Када се у Њу-Јорку искрцате, одмах потражите вашег земљака **Ђоку Јовановића,** гостионичара; нигда се не ћете кајати. У мено је прави СРПСКИ ДОМ, а ја ћу вас братски угостити и упознати са осталом својом браћом. Моје велико познанство у овом граду, омогућује ми, да могу свакоме за кратко време посла наћи.

Не заборавите на адресу: 20 3—3

ЂОКА ЈОВАНОВИЋ,

RESTAURANT 106. AVENUE B.

New-York America.

ХЕНРИК МОГАН.

ХЕНРИК МОГАН.

ХЕНРИК МОГАН.

КАО ОД ВИШЕ ГОДИНА, ТАКО И САД НЕНАДМАШИВО.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР

у конфекцији за господу, госпође и децу

ХЕНРИКА МОГАНА И ДРУГА

Нови Сад, главна улица бр. 3., у Недељковићевој кући.

Част нам је овим до знања ставити, да смо и ове године у пријатном положају, да можемо поштоване муштерије са ванредно необичним, богатим и елегантним стовариштем

У КОНФЕКЦИЈИ ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

и то најфиније прве моде до најпростијих врсти по најумеренијим ценама послужити, те је према томе изглед, да је свака конкуренција унапред искључена. Нека се сваки изволи при потреби с пуним поверењем на нас обратити, па ће уштедити и време и новац.

Примећујући, да робу од најугледнијих кућа на континенту набављамо, нека је уједно напоменуто, да се поруџбине по мери у престоничким радионицама зготовљавају и по невероватно најјефтинијим ценама извршују. — *Учитељи, свештеници и ђаци имају попуста у ценама.* 120 4—

Хенрик Моган и Друг, Нови Сад.

ХЕНРИК МОГАН

ХЕНРИК МОГАН

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.